

FEJÉRMEGYEI NAPLÓ

Novam ephemeriden, cui titulus „Fejérmegyei Napló“ a vobis institutum ad cat. clericarum partium proposita promovenda, id equidem probamus libenter (Az általalok katolikusok törekvéseinek előmozdítására „Fejérmegyei Napló“ cím alatt létesített új lapot mi örömmel helyeseljük XIII. Leó pápa Zichy Nándor grófhhoz, 1895. márczius 6-án.)

Előfizetési árak:
1 évre 12 kor., 1/2 évre 6 kor., 1/4 évre 3 kor.
Egyes szám ára 10 fill.

Felelős szerkesztő:
BILKEI FERENC.

Megjelenik: kedden, csütörtökön és szombaton este.
Szerkesztőség és kiadó-hivatal: **Szent-István-tér 1.**
Egyes számok kaphatók: a dohánytözsdekben.

Iskoláink ügye.

Az iskolaszék figyelmébe.

Szeptember elején, a beiratások idején év-ről-évre megjelenik a tengeri győgő, a mely városuk iskolaügyére fordítja a tekintetet. Kétségbeesve konstatáljuk, hogy a 10 elemi iskola, a mely városunk 30 és egynéhány ezer lakosa gyermekeinek befogadására hivatva van, évről-évre nagyobb nyomorúsággal küzdök. Látjuk, hogy a népkutatási törvény paragrafusaival örökös háborúságban vagyunk s nem győzzük keresni a kibuvókat, a melyek segítségével az égető kérdés halasztását kieszközöljük. Mikor aztán eljön az év vége, belátjuk ugyan, hogy a kivított eredmény a körülményekhez képest kielégítő, de be kell látnunk azt is, hogy a legtöbb hiba ott található forrását, hogy a tanítók képtelenek akkora tömeg tanulóval az előirt követelményeknek megfelelni. 100—120—150 tanuló egy osztályban normálisan se el nem helyezhető, se nem oktatható.

Városunk azok közé a ritka városok közé tartozik, a hol a magyar faj pusztulását csak emlegetni hallják. A hol a katonának valók száma nem fogy, hanem szaporodik. S ez az állapot a mi néptünk egészséges erkölcsi felfogása mellett csak előrehaladni fog, de visszaféjődésre nincs és ne is legyen kilátás. Így lesznek az iskolai viszonyok olyanok, hogy azoknak orvoslását képtelenek vagyunk elődázni mert feltétlenül segíteni rajtuk.

Itt közöljük a hivatalos statisztikai adato-

kat, a melyek kétségkívül meggyőznek mindenkit, hogy az új iskolák felállítása halaszthatatlan kötelessége leendő városunknak.

Elhelyezh. gyermek	Felvételtett		
	fiu	leány	összesen
Belv. fiu isk. I.	40	58	58
II.	60	69	69
III.	60	63	63
IV.	60	63	63
	220	253	253
Belv. leány isk. I.	50	45	45
II.	60	52	52
III.	60	62	62
IV.	63	62	62
	233	221	221
Palotavárosi I.	60	89	89
leány isk. II.	55	72	72
(Langer) III—IV.	80	85	85
V—VI.	50	49	49
	245	295	295
Palotavárosi I.	80	64	64
fiu isk. II.	80	82	82
(Vida) III—IV.	80	115	115
V—VI.	80	57	57
	320	318	318
Tóváros I.	60	70	43
II.	55	55	35
III—IV.	80	92	61
V—VI.	50	37	34
	245	254	173
Viziváros I.	55	52	39
II.	55	34	36
III.	70	51	32
IV.	65	50	39
	245	187	146

Elhelyezh. gyermek	Felvételtett		
	fiu	leány	összesen
Olaj-utcai isk. I.	70	58	73
II.	75	49	55
III.	80	48	35
IV.	80	35	33
	305	190	196
Zámoly-utcai I.	80	73	73
II.	50	69	69
III.	50	49	49
	180	191	191
Ezred-éves IV. fiu	80	6	—
IV. leány	80	—	71
V—VI. fiu	80	72	—
V—VI. leány	80	—	63
	320	131	143
Óreg-u. isk. I.	70	—	86
leány II.	65	—	80
III.	60	—	44
	195	—	210

Ezek az adatok világosan beszélnek, hogy az állapotok tarthatatlanok és még ez év folyamán megoldás elé kell vinni az ügyet. S meg kell oldani úgy, hogy ne két-három esztendőre való feldozást, hanem legalább egy-két évtizedre egészséges állapotokat teremtsünk.

A mint a statisztikai adatok mutatják, a tulnépes iskolák első sorban a Tóvárosban, továbbá az Olajutcai, Vizivárosi és Palotavárosi mindkét iskolánál mutatkoznak. A tanítás eredményessége, az egészségügy, — hogy a törvényt ne is említsük — egyáltalán követelik, hogy 60—70 gyermeknél egy osztályban több ne legyen. A felsővárost kivéve — a hol az Ezredéves

A FEJÉRMEGYEI NAPLÓ TÁRCAJA.

Utazás az éjféli nap országában.

Nordkap.

Öszintén megvallom, hogy félesztendővel ezelőtt egyáltalán nem érdekelt még a Nordkap. Ha a földrajz professzora kíváncsiszkodik utána, bizonyosan szekundába rak. Azt hiszem, nyájas olvasóim, hogy önmök se volnának különben s az önök földrajzi tudománya is befagyott már Észak e pontjánál.

Pedig — higgyék meg — érdemes róla legalább annyit tudni, hogy a Nordkap Europa homloka, homlokának is a legteteje, — mondjuk: a froufrouja.

Mi arra vállalkoztunk, hogy ezt a különös és előkelő helyzetben levő helyet is megtapasztaljuk. Nem azért, mintha sokkal okosabbak letünk volna tőle, hanem talán azért, hogy elmondhassuk: itt is voltunk s a gyarló emberiség igen nagy hányada ott se volt.

A Nordkap egy óriási, meredek, csapott tetejű szikla. Barna, időviselte homlokával ugy néz fölfelé északnak, a Jegestenger irányában, mintha megfenyegetni akarná a századokat:

— Jöjjetek birokra velem, ki az erősebb. Ti idők, ti hullámok, ti életölő, sziklákat repesztő hidegség-e, vagy az én gránithomlok, a mely még a tudósok szerint is folyton magasabbra emelkedik a tenger fölé.

S valóban! A tudósok azt állítják, hogy a Skandináv félsziget északi része évszázadok leforgása alatt folytonos emelkedésben van, míg a déli part állandóan süllyed a tengerbe.

Ide, erre a nevezetes sziklára vágytunk mi is annyi balszerencse közt s belsők annyi vizsgálata után. Mire odaértünk, valamennyien le voltunk hervadva. Keselyes arcok, piros, fehér és zöld: szóval nemzeti színű orrok és fülek jelentkeztek a fedélzeten, mikor a „Hadzel“ hosszu tánc után végre az öbölbe jutott, a hol egy kissé csendesebb útomban járta a boszont. A csónakokat leeresztették, egy a part felőli halászkunyhóból is jött s mi szép lassan, nagy óvatossággal belepotyogtunk a lenge járműbe. Hatan-tizen egybe-egybe. Persze mód nélkül vigyázni kellett, mert a hullámok ugy táncoltatták, mint a dióhéjat. Hogy egyik-másik a szomszédja nyakába is belezuhan, nem is vettetett rossz néven. Öt pernyi hányattatás után ki is evickéltünk a partra s ott majdnem leborultunk az édes anyai földre.

— Hála Isten, csakhogy mégegyszer földet taposhat a lábam. De hiszen nincs is Dárius ő felségének annyi kincse, a melyért én mégegyszer hajóra tenném a lábaimat.

A szomszéd hajónak, a „Röst“-nek utasai, egy csomó német, angol és francia, a kik Narvikból velünk együtt indultak a Norkapra, félig tréfásan, félig gúnyolódva szóltak hozzánk:

— No urak, ma nem olyan virágos kedvünk, mint tegnap, ma nem hallottuk a nótájukat, mint mikor az éjféli nap ragyogta be az arcjüket.

— Ne veszekedj német, ne keltegesd az alvó oroszleányt — nyugtáztuk oda nagy keserűségünkben — mert baj talál lenni. Itt már szárazon vagyunk ám s nem vizen s a szárazon meg tudja ám mutatni a magyar, hogy ki a legény a csárdában s ha sokat ízéltek, hát a tenyerünkön szállítunk ki benneteket a szabad levegőre.

Aztán szép lassu gänsemarschban megindult a menet fölfelé, a meredek hegy oldalában. A gőzhajótasaság szerpentin utat csináltatott, vasdúcokat veretett a sziklákba és köteleket huzatott az egész uton keresztül. Jó is volt. Elgyengült, remegő lábainknak mondhatlanul jólesett a támaszték és a kapaszkodás. Sziklalépcsőkön és síkos, nyirkos uton vándorogtunk fölfelé. Isten tudja hányszor pihentünk meg, míg a pár méter híján 300 méter magas sziklaoromra fölkapaszkodtunk.

Valami különös kegye a jó Istennek, hogy ennek a gorbomb, időmortalan sziklaóriásnak az oldala tele van füvel s a virágok számtalan változatával. Még kakukkfűvet, kőkörcsint, sőt ibolyát is találtunk azon a viharvert hegyoldalon. Érdekes azonban, hogy az ibolyának nem volt se himpóra, se illata.

Legalább egy óráig tartott a fölvonulás. Ott aztán még egy negyedórás ut volt hátra, míg a köves, hullámos hegytetőn a végpontig, a Nordkap pihenőhelyéig jutottunk. Az ut mellett kötél volt kifeszítve, a mi annál inkább szükséges, hogy az utasok az esetleges sűrű ködben tájékozódni tudjanak s valahogy — Isten tudja hová — el ne tévedjenek.

Mai lapunk 4 oldal.

iskola felállítására jó időre segített — nincs iskola a külvárosban, a hol a tulzsfuoltság majdnem általános ne volna.

Hozzájárul az a körülmény, hogy a kültekli építkezések éppen ezeket a városrészeket fogják a jövőben is fokozottabb mértékben terhelni.

Nézzük most már a terveket, melyeket a helyzet orvoslására kombinációba vettek.

Első terv, hogy a Pirosalma telkén, vagy körülötte valahol egy új, 6 osztályú iskola építessék. Ez lenne hivatva, hogy az Olajutcai, Vizivárosi és Tóvárosi iskolák bajain segítsen. Minden esetre nagyon szép volna, különösen pedig jó volna, ha már meg is volna. Mi azonban félünk egy kissé a terv akadályaitól. Az Ezredéves iskola — úgy tudjuk: 94,000 koronájába került a városnak. Igaz, hogy modern és valóságos palota, hogy szinte nem is elemi iskolának, hanem real-, vagy kereskedelmi iskolának való. De hát mi már nem tudunk új házat olcsón építeni, különösen nem, ha a város épít. S félünk, hogy ha az új iskola építési tervei komolyan előtérbe lépnek, nem riasztaná-e vissza az intéző köröket a halasztás útjára az áldozat nagysága.

Es kérdés, hogy segítene-e az új iskola radikálisan, legalább egy évtizedre iskolánk tulzsfuoltságát? Azt hisszük nem. A három említett iskola első osztályainak tanulót összeszámítva 335-gyermeket találunk. E szerint egy-egy első osztályra már a gyógyítás esetén is 84 gyermek esnek, a mi már ismét ellene mond a segítség gondolatának. S ha arra gondolunk, hogy pl. az olaj-utcai iskolában a szülőhegyről jövő gyermekek száma a mult esztendőről ez évig összesen 48 tanulóval szaporodott s az állapot a Maroshegyren, Homokoson stb. szinten nem különb, könnyű belátni, hogy jövőre már legalább 90, aztán 100, 110 gyermek kerül az első osztályra. A második osztályra 64, a harmadik osztályra már ismét 75 gyermek esik.

Próbálkozzunk egy másik tervezéssel.

Valaki ajánlotta, hogy építsen a város az Olaj-utcai, a Rákóczi-utcai, a Tóvárosi s valamelyik Palotavárosi iskolához 1-2 tantermet. A szerint a mint első, második osztályokra lenne szükség. Mi azt hisszük, hogy a 4-6 osztály nem kerülne bele 40 ezer koronánál többbe. Mivel

hely van mindentűt s a vezetés sem okozna az eddiginél nagyobb költségöbletet, csupán a tantermek megépítése és a tanerők alkalmazása volna szükséges. Lennének parallel osztályok, legalább 2 új I. és II. osztály stb.

Ez a terv — mi azt hisszük — tetemesen olcsóbb lenne s a hiányokat is jobban orvosiná. Az iskola épületek bizonyára nem lennének építészeti szépség tekintetében az új iskolákhoz hasonlíthatók, de a célnak megfelelnek.

Szinte félve nyulok a harmadik tervhez. Pedig talán ez volna az, a mely a teljes megoldást legalább 15—20 esztendőre biztosítaná:

Tudvalevő, hogy Székesfehérvár ez idő szerint három irányban fejlődik. A Demkőhegyen túl és innét, a Szarazretéken s az Öreghegyen, főleg a seregelyesi út fele. Nyitott es áltáidó sebe ez városunknak, de mióta a belügyminiszter kimondotta, hogy a kültekken való építkezés semmifele paragrafus alapján meg nem titható, fájó szívvel ugyan, de kénytelenek vagyunk végignézni a kültekken való építkezést. Az iskola szempontjából meg fajobb ez a körülmény. Az ott építkezők ugyanis nagyreszt natal hazasok, a kik 4-6-8-10 év óta laknak ott kunn s az o egészséges családi felhagatuk szerint az iskolák benépesítésének egyáltalán nem elcségséi.

A legutóbbi esztendő ekes bizonyosságot szolgáltatott erre nevez a mint említettem: az olaj-utcai iskola egy év alatt 48 iskolaköteles gyermek szaporulatát mutatja s ennek alapján bátran várhatjuk, hogy 2-3 év leforgása alatt a Pirosalma-telken építendő új iskola egyáltalán nem lesz képes segíteni az új népvaadórólason. Az 1868-ki népiszkolai törvény megszántja e mellett, hogy a gyermekek 3 kilométerrel messzebbre nem kötelesek iskolába menni, s a hol 30 gyermeknél több van, az iskolafentartó új iskola fenntartására kötelezhető. Az Öreghegyről, a seregelyesi út tőjáról stb. 140 gyermek jár ez idő szerint a vizivárosi iskolákba: a homokosról 58, a Demkőhegyről 16, a Maroshgyről 80, a tanácsokról 12 gyermek jár a mindennapi iskolákba, a Tóvárosba. A szarazrétől 40-50, a Palotai sorompón kívülről körülbelül 50-60 gyermek, összesen 100 gyermek jár a két palotavárosi iskolába.

Ha valami erőlyes kezű miniszter talál jönni s ha a paragrafust könyörtelenül végrehajtja városunkon, vajjon lesz-e mód rá, hogy a kibúvósdi a tanügy kárára tovább is folytathassuk és nem fogja-e kötelezni a várost arra, hogy a törvény értelmében mind a három helyen iskolát állítson fel, mert mind a három helyről 3 usque 6 kilométernyi távolságról járnak a gyermekek iskolába. A megoldást abban látám, ha mind a három, vagy egyelőre két helyen a város osztatlan egy vagy két osztályú iskolát állítana fel. Nem fényes 60 ezer koronás iskolát, hanem a mely a leegyszerűbb igényeket kielégitené. Szóval tanyai iskolát. Bele kerülne egy-egy 25—30 ezer koronába. Az állam egész sereg kész tervvel szoiál hozzája.

Targyalogom, csupán az ügy iránt való őszinte érdeklődéstől vezelve írtam soraimat s nem kérek egyebet, minthogy az iskolaszek tagjai szives figyelmükkel soramat megajándékoznai s a felett egy kissé elmékedni méltóztassanak.

Bilkei Ferenc
iskolaszeki tag.

— **A kormányvaiság.** Tag tere nyílt újra a kombinációknak. Fejerváry báró bukása óta a politikusok is, a lapok pedig méginkább szinte felülmúlják egymást a szepen kiszínezett, de a valóságtól annál tavolabb allo kombinációkban.

A kombinációkba természetesen belefűzik Zichy János gróf nevét, a kinek politikai szereplese első ideje óta mindig előkelő helye jutott a magyar parlamentben. A különböző partok különböző szempontok szerint ítélik meg személyjét és intencióit és sokszor ragadtatják magukat igazságtalanságokra. Mi ismerjük az ő tisztát, szinte ideális felfogását önzetlen hazaságát, a mely járhat más utakon, mint a mit a nagy általánosság követ, de hogy tiszta intenciók szerint cselekszi, az Zichy János gróf moosoktalau jelleméből következik.

A sok kombinációból itt közlünk egyet az egyik fővárosi lapból, a mely a gróf egyik közeli ismerősétől származik s a mely szerintünk is közel áll az igazsághoz:

A magyar szabadságot hazánk önállóságát, hogy ne teppen többé benntünk a balsors, hanem következzenek reánk végre a vig esztendők.

Azán kiüzentük gyöngyöző itált s a menyire a körülmények helyeselték — bizonyos tekintetben boldogoknak is ezúttal magunkat. Végül kimentünk a sziklaóráis szűre s Oszkár király ott letének emlékére emelt obeliszkre állva elenekeltük a himnuszt, majd rágyújtottunk a Kossuth-nótára. Ha innen az íróasztal mellől elkezdem, bizony felségs meg gondoltnak is. Alattunk hullámozott, hanyta vetette fehér taraját a tenger, ezer foszányra törve szét a szikla lábainál: az éjleli nap telénk vetette megtört világosságát a (tenyét nem láthattuk, mert sűrű sötét felhők tolikódtak ragyogó órcája elé) s mi Európa legmagasabb pontján zengtük a magyarok imáját Istenhez a mi edes hazánk boldogságáért. A szellő el-elkapta hangunkat s vitte tovább, míg valahol a norvég sziklák valamelyik hasadékában eleonyészett.

Mondom: így elgondolva igazán szép és bájos jelenet volt, de a prózai valóság sokat lehamozott belőle. Először is a hangulat a már ismert okok következtében mondhatatlanul keserves volt, másodsor a hangszálakon valami különös elzékenyülős vett erőt, a mi sokban a csakvári fazekasok összetörött edényeinek hangjához tette hasonlóvá a hangunkat. Így történt aztán, hogy a Kossuth-nóta utolsó akkordjainál már teljesen egyedül maradtam, a többiek elszállinkoztak pihenni, vagy jajgatni.

Lehetett éjfélt után két óra, mire nagy ne-

Főm a hegytetőn, a meredek hegyorom szélén egy nyolcszögletű, sárgára festett faházikó várt reánk, a szélben lobogó norvég zászló vigan integgett felénk.

Benn a házikóban körben futó asztalok, közepén pedig a norvég királyi posta kiküldött várt reánk. Hogy minden nációnak kedvezzenek, a földemet teleaggatták az összes nemzetek zászláival — a svédet kivéve, melyet akkor már eltávolítottak. Ott találtuk a miéket is, de sajnos az osztrak zászlóval párosítva. Voltak aztán a civilizációnak egyéb jelei is. Különféle hirdetések, köztük ha jól emlékszem a magyar hírnév világra hordozója: a „Hungary János keserűvíz” reklámlapja is, a melyre azonban az adott körülmények közt egyáltalán nem volt szükségünk. Volt azonban egy megkopott fonográf is, a mely különféle indulókat zengett, de a mely utólag csak keserű emlékek feikeletesere volt hivatva.

Ilyen kérem a civilizáció hódítása Europa legszakibb csucsán.

A ki odaérteztinkre gondolt, természetesen azt hiszi, hogy mi e magasos pillanatokban átadtuk magunkat az ábrándozásnak s hálákat adva a jó Istennek, azon elmékedtünk, hogy mégis csak óriási szerencse az, ha valaki világháró utjának még idáig is fejlúthat.

Ó legkevésbé! A társaság egy része — és szatirája a sorsnak — épen a legvidemblyebb — oly keserves képeket vágtak, a melyekre a legöregebb cecetgyárosok sem emlékeznek s asztra hajtva fejüket a gomiba tengernek mondtak

nem épen udvarias bókokat s jobb úgyláz méltó buzgósággal szorongattak a gyomrukat. A másik rész, a melyet erősebb idegzete meglumelt a teljes kimerültség ol nektekadt az anekdótárya irásnak. Magam is mintegy nyolevan darabot indítottam utnak e kivátságos magaslattól. O ha laltak volna onok — szives olvasom! Különösen tiszteit holgyek! — azokat a gyotrelmeket, melyeket a mi uttársaságunk írás közben kiállott, szívből megbocsátának minden vart es meg nem érkezett képes levelezolapot. Meg akkor is megbecsatanak, ha fej- es kegyvesztes terhe alatt haggat is meg, hogy ott, a nordkapi magaslaton feltétlenül onokre gondoljunk. Ha laltak volna onok azt a kesegbeesett fejörést, ritka hajszálainknak tepdeseset, a mikor emlékeinket tarhazat onokert gyotortuk, soha nem mondanak, hogy: orok harag, ha nem ir.

Mikor aztán az anekdótáryas salemunkáján is tulesünk s a paradicsomba kivantuk azt is, a ki kitalálta, egy újabb ketelenség vart reánk: Inni az otthonmaradtakt!

Az élclimes norvegok ügyesen teiszerelek az ő határolomasukat s nemcsak beilyegekről, hanem pezsgoról is gondoskodnak. Egy egy pohar pezsgót minden foravaio ember iszik az otthonmaradt jóarátokert. Kezűnkbe vetük a serleget s gyönyörködve az edes, langrahevítő nedű gyöngyözésén, tószókat mondtunk. Ha egyenkint nem, de általánosságban mindenesetre beiefoglaltunk mindenkit a jókivanságokba, kertük a magyarok Istenét, hogy mind a két kezével hínisen áldást az onok utjaira, éltettük a szabad norveg földjén

— Gróf Zichy János — beszélt az illető — igenis komoly miniszterelnökjelölt. S nem is először. A közelmúltban háromszor ajánlották föl a kabinet-alakítást gróf Zichy Jánosnak. A gróf mindannyiszor hálásan megköszönte a felség kitüntető kegyét és azt felelte, hogy a nemzeti követelések negligálása mellett nem vállalhatja a missiót.

— A gróf tehát egy véleményen van a koalícióval? kérdezte munkatársunk.

— Nem mindenben. Zichy János gróf a kétségtelenül mélyreható differenciákat úgy kívánja megoldani, hogy se a korona, se a nemzet tekintélyén csorba ne essék. Szerinte a nemzet és a korona egymásnak nem alárendelt tényezők, hanem koordinálható faktorok. S aki ezt a tételt tagadja, az ellensége a nemzetnek, mert éppen a nemzet jövője érdekében szükséges, hogy se a korona, se a nemzet soha meg ne aláztassék. Egy véleményen van gróf Zichy János a koalícióval a főirat tárgyában. A gróf és elbarátrja a képviselőházban: Szűllő Géza a koalíció főiratát megszavazták. A Tisza István november tizennyolcadiki cselekedetét éppen úgy elítélték, mint a koalíció. Hogy gróf Zichy János mégsem csatlakozott a koalícióhoz, annak egyszerűen az az oka, hogy a gróf konzervatív hatvanhetes politikus, aki a hatvanhöztes szigorúan ragaszkodik. Igaz, hogy a gróf a trónörökös ö fensége rokonszenvét bírja, de azért azt, hogy a felség több ízben megkínálta kabinet-alakítással, főképpen annak köszönheti, hogy bár nem szabadelvű-párti, bár az ellenzékhez tartozik, a függetlenségi és negyvennyolcas párttal sem szövetségre nem lépett, sem velük egy uton nem halad. Annyira még nem vagyunk, hogy a felség negyvennyolcas érzelmű kabinetet nevezne ki. Az információk szerint az udvar szemében két hatvanhetes politikus van, akit komolyan kombinációba vesznek. Az egyik Zichy János gróf, a másik Széll Kálmán. Széllről hallom, hogy érintkezést keresett a koalíció vezérével, Zichy János grófról ellenben tudom, hogy eddig nem kereste fel az ellenzék vezéreit.

— Gróf Andrássy Gyulával sem tárgyalt?

— Igen, tárgyalt vele. De nem ő kereste Andrássy Gyula grófot, hanem megfordítva: gróf Andrássy Gyula kérte Zichy Jánost. A tárgyalásuk különben nem járt eredménnyel s úgy tudom, hogy a refust nem Andrássy Gyula adta.

— Mikorra várja Zichy János gróf meghívását a felséghez?

Kijelentheti a lapjában, hogy nem igaz az a hír, hogy gróf Zichy János legutóbb ismét Bécsben járt. A gróf Nagylángon van a

birtokán s a mikor azt jelentették róla a lapok, hogy Bécsbe utazott, tényleg Sopronba ment a tanítók gyűlésére. A grófot eddig nem értesítették arról, hogy a felség audienciára rendelte s erről addig, a míg Fejerváry Géza báró ügyvezető-miniszterelnök az uralkodó előtt meg nem jelent, szó nem lehet.

UJDONSÁGOK.

— **Hymen.** *Karl* István, városuk köztszerteletnek örvendő nagykereskedője, városi bizottsági tag, eljegyezte özv. *Felmayer* Károlyné, szül. *Havrancsek* Erzsébet utasszonyt, néhai *Felmayer* Károly festőgyáros bájos özvegyét. Az eljegyzés 16-án vasárnap történt s az esküvo — a miut értesülünk — a legközelebbi hetekben fog végbemenni.

— **Uj plebánus.** A néhai *Hofbauer* Ede, szigetecsepeli plebánus halálával megürült s Ö Felsége kegyurasa alá tartozó szigetecsepeli plebániára *László* István ideiglenes adminisztrátor neveztetett ki, a ki tegnap le is tette a hivatalos esküt dr. Városy Gyula megyéspüspök kezeibe.

— **Az Uránia Székesfehérvárott.** Abudapesti Uránia tudományos színház a het folyamán 3 előadást tart a városi színházban. Holnap 20-án: *A pártis asszony*; 21-én: *Szócska*; 22-én pedig: *A ló kerül bemutatásra.* Jegyek előre válthatók Krausz Veronka dohánytozsdájában.

Városunk közönsége ismétellen meggyőződött már arról, hogy az Uránia egy valóban hézagot pótló intézmény a tudomány népszerűsítése terén. Természetes, hogy jó oldallal mellett panaszaink is voltak rá. A kepek szépségével meglettünk volna elégedve, de a bemutatás sok kívánnivalót hagyott hátra. Most — a miut halljuk — e hiányos iségeit az igazgatósg, a menyinyiben új géppel nem kopott kepeket mutat be.

— **Közönségnyilvánítás.** Mindazon jóbarátaink és ismerőseink, kik borron szeretett jó anyam elhunytával bennünket ért súlyos csapást a részvevők bármely módon kifejezése által enyhíteni igyekeztek, fogadják soha el nem múló halunk kifejezést. Székesfehérvár 1905. szeptember 19. *Számmal László.*

— **Kerékpárlapás.** Eddig ismeretlen tettes ellopta hétőn este a Budai-úti Jávorszky féle fodrászüzlet elől Hajas Béla déli vasúti mozdony-szerelő kerékpárját. A rendőrség megállapította, hogy az illető egy utazó kerékpártolvaj, aki napokig tartózkodott a városban és itt az egyik budai úti vendéglőbe volt beszállva. A tolvaj a lopott kerékpárral még ugyanazon este kikarikázott a sárkereszturi sorompón. A rendőrség elrendelte a kerékpártolvaj köröztetését.

Gazdaság vezetésében jártas nő, a ki a háztartás kezelését, főzést érti, gazdaasszonyak ajánlikozik. Tudakozódní lehet Kégl György utca 16 szám alatt.

— **Közönségnyilvánítás.** Felejtheteden nagyanyánk elhunytá alkalmából kifejezett számos részvétért, valamint a küldött koszorúkért; ugy a helybeli könyvnyomdászok szakegyleti szives megjelenésükért, melylyel fájdalunkat enyhíteni szivesek voltak, fogadják hálás köszönetünket. *Számmal család.*

— **Műkedvelő színelőadás.** A „Székesfehérvári iparos ifjak önképzőköre” a székesfehérvári városi színházban saját pénztára javára október 1-én, vasárnap műkedvelői színi előadást rendez. Színre kerül: *Cigányserzem.* Helysarak: Földszinti és első emeleti páholy 6 kor. Másodemeleti páholy 4 kor. Elsőrendű zartsék 1 kor. 60 fill. Másodrendű zartsék 1 kor. 20 fill. Harmadrendű zartsék 1 kor. Földszinti álló 60 fill. Deák- és katonajegy 40 fill. Másodemeleti üző 80 fill. Másodemeleti álló 40 fill. Karzati üző 40 fill. Karzati álló 30 fill. Színlap a pénztárnál 10 filléért kapható. Jegyek elővélthatók: Knaozovitzky Bela Nádor utcai, Kovács Antal Városház téri és Falvay Ferenc Kossuth utcai üzletében. Előadás utan táncmulatság a „Barány” vendéglő összes termeiben, melyre az összes színházi ülőjegyek ervényesek belepótl. A mulatságon világposta, confetti és szerepint csata. Két legtöbb levelező lapot kapó hölgy két értékes nyereménytárgyban részesül. A mulatságra külön meghívók nem küldenek. Felülhentesek köszönettel fogadtatnak és hirlapilag nyugtáztatnak. A nagyérdemű közönség becses partfogását kéri: A székesfehérvári iparos ifjak önképzőköre.

Érettségít végzett kath. ifju jegyző gyakoronoki állást óhajtt azonnai elfoglalni. Cím a kiadóhivatalban.

— **Letartoztatott pár.** E cím alatt irtuk meg lapunk szombati számában, hogy a rendőrség letartoztatta Benedek Ferenc budapesti 20 éves hivataloszolgot és a vele levő Öhrerstein Eszter nevűnőnt. Benedek azt állította, hogy csak n. aralás vegett jött Székesfehérvárra. A rendőrség távirati kerdezősködésére azonban kitudott való a

hézségek közt, az időközben permelezo esó által valahogyan levanszorogtunk. Ez is kellemetlen volt, de mennyivel keservebb volt az a tekintet, a melyet a parton a tengerre, a hullámozó, hánykolódó tengerre, a mi kaján vad ellenséggünkre veletünk. Mikor fön voltunk a hegytetőn, lenéztük, megvetettük, hiszen biztos talajon álltunk, a mely minden ridegsége mellett is sokkal szivesebb es jobb indulatú, mint a szépséges, a végtelen, a sokszor agyondicsért, de most szívünk mélyéből gyűlölt tenger. S most ujra rá kellett bízunk magunkat. Pedig úgy feltünk tőle, mint a vő fél az ő fogatlan, de annál élesebb nyelvű anyósától, a ki naponta purgatoriummá teszi neki az életet. De hát menekvés sem volt. Mit csináljunk? A Nordkapon csak nem maradhatunk. Hiszen egy halászkunyhó lakóin kívül élő lény csak a tengerben van, mert még a posta személyzet és a pezsgőt árulóik is velünk jöttek a hajóra a legközelebbi nagyobb városig.

Belezálltunk tehát a csónakokba s mindjárt az első lengésnél éreztük, hogy a félbeszakított borzalmas regény folytatása elkezdte. Oda is érkeztünk a hajóhoz valamennyien. Sajnos! — nem mondhatom, hogy valamennyien szerencsésen. Az egyik csónak útasai ugyanis önkéntelenül fúrdtak. A hajóhoz érve nagy mohósággal siettek ki a csónakból (mintha a nagy hajó szivesebb lett volna hozzájuk!) e közben az egyik rálépett a csónak szélére, az fölbillent, telesszaladt vízzel és elmerült a hullámok árjában. Szifárd talaj nem lévén a lábaink alatt, valamennyien — ha jól tudom hatan — a vízbe pottyantak. Végtelen szerencsésükre, el

tudtak kapni a vaslepeső ajakt s a hullám nem szorította őket valahogyan a hajó alá, mert akkor a halak früstölökétek volna a pecsényeükből. Hogy a bános ki volt, nem tudtuk s en nem firtatam, mert írva vagyon a szemirásban, hogy Adam Évára, Éva pedig a kigyora tola veiket. Demque megusziak — akaratus elenere, egyik terdb, a másik derékig, a többi nyakig es a kalapja tetejéig. A míg a matrózok kihuziak őket, abba is beleleltt néhány perc, annyit pedig önkentelenül s a Nordkap tövében a tengerben toltott sok egy erőző kebelnek. No! es mindenhez tessék elképzelni a tengeri betegség következo folytatást s mindenki tisztában lesz, hogy nem csakely fogadkozasok törtentek, mely szerint soha, de soha nem megyünk erre a szemtelen tengerre. Persze ez is olyan fogadkozas, mint mikor a nők egymast biztatják: — Hugam ferjhez ne menj a világ minden kincseert, mert a férfi mind tuzrevaio. S atig várja, hogy lehessen az özvegyt fátóyt s szinte eisorvat a boszúságtól hogy nem akad senki, a kinek elrebegetné a boldogtó igent.

A visszautazás vagy tizenkét órán keresztül hasonló volt az előbbi nap szenvedéséhez. Is két nem vállalkozom a lepingálására, csupan egyik barátunk keserves tragédiajaról emlékszem, a ki szörnyü kínjaitól elcsigazva az ebédü helyiségben a terített asztal mellett dőlt le nyugaiom nélkül nyugvársra s mikor a hajót meglepte a bosztonozási mániája, egy hatalmas lendületnél az asztal egész felszerelése barátunk nyakába zuhant. Szegény hirtelen azt hitte, hogy égszakadás, földindulás, fejemen egy nagy koppanás es vérfagyaló

kiáltásokkal jajgatott segítség utón. A kinek volt meg egy kis ereje, odment hozzája es mentegette a tanyerok, eszázajok es sajtok tönkelegéből, a többi azonban apathikus nyugalommal várta, hogy mikor döl össze a világ es mikor zártunk le a tengeri kágyók köze, a hol éles lez-míjd megpihenni, mert da lenn majd nem fáj semmi.

Megemlítem azt is, hogy a társaság egy része ki se tette lábát a Nordkap földjére, volt olyan, a ki így mondta el a kirándulás es részletét:

— Feküdtm, mint egy — nem, mint két darab fa. Egyszerre odajött valaki hozzám s fölrázott. — Tessék fölkelni, itt vagyunk a Nordkapon. Valahogyan kinyitottam a szememet, s ránéztem, hogy ki volt? nem tudtam rá kíváncsi lenni, aztán kifelé fordítottam a fejemet, de ma se tudom, tengert láttam-e, vagy hegyet. Az an ujra feleküdtem es nyögtem tovább.

En egy kissé szerencsésében csináltam a dolgot. Mikor láttam, hogy a tenger ismét javíthatatlan s az én kedélyem állapota sem változik, végig feleküdtem a fedelzeten, belekapaszkodtam egy szőnyegbe, hogy valahogyan a tengerbe ne pottyanjak s ott aztán előszedtem minden nótázási tudományomat s olyan da'okat komponáltam, a melyly Apollo aligha indította volna meg a tengeri szörnyetegeket. Aztán levanszorogtam a „toloncházba” es aludtam addig míg a hajó tisztéségesében kezdte magát viselni.

Bilkei Ferenc.

budapesti rendőrség válaszából. Benedek ugyanis a Meller-féle szabadalmi írodából, ahol alkalmazásban volt 700 koronát sikkasztott. Hosszas vállalat után a büntös beismerte tettét. A rendőrséglől átkísérték a kir. ügyészség fogházába, Ohrenstein Esztert pedig szabadlábra helyezték.

— **Tettenért tolvaj cigányasszonyok.** Sztankó Teréz, Kolompár Mari, Kósai Kati, Sztankó Juli és Sztankó Rozi móri kóbor cigányasszonyok f. hó 17-én bevásárlás ürügye alatt bemették Mandi Gusztáv rőfősüzletébe. Csajtai Pál és Stern Béla üzleti alkalmazottak gyanakodva és kellő elővigyázattal mutogatták nekik az árukat, miközben Csajtai csakhamar észrevette, hogy Kósai Kati egy vég szövetet kihuz a pult alól és azt Kolompár Mari nagykendője alá dugja. Persze nyakon csipte és elvette tőle a lopott szövetet. Az ekként támadt perpatvart és zűrzavart azonban Sztankó Juli arra használta fel, hogy egy vég zöld bársonyt lopott. De ezt meg Stern vette észre. Így tehát Sztankó Julinak sem volt szerencséje. A tettenért tolvaj cigány nőket feljelentették a móri kir. járásbírósnál.

— **Allategességügy.** Bakonysárhány községből jelentik, hogy ott a szarvasmarhák közt a ragadós száj- és körömfájás fellépett.

— **A pincér tolvaja.** Bauer Lajos volt móri pincér kilépvén szolgálatából, a kelleténél többet ivott. Az utcákon botorkálva, leült egy ház előtti padra és elaludt. Mikor délután felébredt, lármát csapott, azt állítván, hogy 489 korona és 20 fillért tartalmazó pénztárcáját ellopták. A járó kelők a meglopott pincér körül csoportosulva javában találgatták, hogy ki lehetett a tolvaj, midőn a szemközti levő cipészboltból kijött Kolonics Gábor cipész-mester, aki azt állította, hogy ő látta, amikor Gertszár Ferenc az éjjeli örök ellenőre a pénzt tartalmazó tárcát kilopta az alvó pincér zsebéből. Gertszár lakásán a csendőrök házkutatást tartottak, de eredménytelenül. A vizsgálat tovább folyik. Az esetet bejelentették a helybeli kir. ügyészségnél.

— **Keréktolvaj szomszéd.** Hornich János móri lakos a napokban egy kocsi kereket lopott szomszédjától öz. Klein Árminnétől. Hornich még használatba sem vehette a kereket, mert megjelentek házánál a csendőrök. A tolvaj szomszéd felett a móri kir. járásbírósa fog ítékezni.

— **Elfogott sikkasztó család.** Mult évi november hó 24-én történt, hogy Stern Manó móri bérkocsi tulajdonos 14 korona 25 fillért adott át Kinhefner Károly tata tóvárosi illetőségű 26 éves kocsisának, hogy egy, a vasuton érkezett szállítmányt kiváltsón. Kinhefner elsikkasztotta a pénzt, azután megszökött. Stern följelentésére megindult a hűtlen cseléd utáni hajszja, de a csendőrségnek csak most, 10 hónapi keresés után sikerült el fognia. Kinhefner a tatai csendőrség f. hó 17-én tartóztatta le és adta át az ottani járásbírósnak.

— **A züllés útján.** Kalocsay Gyula volt déli vasuti hivatalnokot, aki helyben óralopásai révén tett szomorú nevezetességre szert, most Budapestben tartóztatta le a rendőrség. Kalocsay Gyula ugyanis egy kerékpárt lopott, de ép akkor, midőn a lopott dolgot lakásába akarta vinni, elfogták. Kalocsayt a budapesti rendőrség letartóztatta.

Kereskedelmi iskolában érettségét tett ifjú jegyző gyakornoknak ajánlkozik. Cim a kiadóhivatalban.

— **Szénlopás.** Szuklik János téglagyártulajdonosnak a déli vasuti állomáson beraktározott szénéből egyik alkalmazottja Somogyi János Széchenyi-utca 41. sz. a. lakos téglaegető 30 kgr. szenet ellopott. A tolvajt épen, amikor a lopott szenet el akarta szállítani, elfogták. Az ügy a bíróság elé kerül.

— **Közkedvelt alakok.** Klézi Gyula, Szekánina Ferenc és Bajnai Miklós a Nándor-utcai betörések tettesei. Valóságos versengés indult meg az ország különböző rendőrségei között, mióta ezeket a hirneves alakokat letartóztatták. Mind-egyik magának követeli a jeles firmákat, miután alig van a Dunántulnak egy városa, hol meg ne fordultak volna és betörést ne követtek volna el. De nem csak Dunántulról, hanem Szegedről, Szabadkáról is keresik Klézi Gyulát és társait. A betörők, akik a rendőrségen mindvégig megmaradtak a tagadásban, most már a kir. ügyészség fogházában várják megérdemelt sorsukat.

— **Ellopták a disznóit.** Ugyancsak megjárta a mai hetivásárban Pákozdi József kölesteleki lakos, aki két süldőt árulgatott a sertéspiacon. Déléltől 10 óra tájban egy atyafi állított hozzá és alku után a két süldőt 50 koronáért megvette, amire 5 korona foglalót is adott. Pákozdi sietett a városházára a járlatot átíratni, de mikorra visszatért úgy a süldőknek, mint a vevőknek hült helyét találta. Pákozdi, akinek állatjait 5 koronában hajtották el, feljelentést tett a rendőrségen. A nyomozás megindult.

— **Tolvaj cselédeleány.** Lapunk csütörtöki számában megírtuk, hogy a Magyar-Oszták bank épületéből a cselédzobából ismeretlen tettes aranygyűrűket és egyéb értékebb holmikat lopott el, amelyek az ott alkalmazott cselédek tulajdonát képezték. Rövid vizsgálat után kézrekerült a tettes az ott alkalmazott Molnár Erzsébet 17 éves szobaleány, iszkaszentgyörgyi illetőségű lány személyében. Molnár Erzsébet, akit a rendőrség letartóztatott, töredelmes vallomást tett, és az elloptott ékszereket, amelyeket a bank kertjében egy fa alatt elásott, elő is adta. A tolvaj cselédeleányt átkísérték a kir. ügyészség fogházába.

A Közgazdasági Bank és Takarékpénztár részvénytársaság szeptember 1-től kezdve délután is tart hivatalos órákat és pedig 1/3—15-ig.

Az „Árpádfürdő“

hideg uszodája folyó évi augusztus 12-én délután 1/3 óraker

MEGNYILOTT.

Bejárat kizárólag a Várkörútról (Csatornapart.)

Fürdő-idő:

Férfiak: Naponta reggel 6 $\frac{1}{2}$ —8 $\frac{1}{2}$ óráig, délután 1/3-tól este 8 óráig, szeptember hónapban este 7 óráig.

Nők: Naponta reggel 9 óratól déli 1 óráig.

Fürdő-árak:

Felnőttek fürdőjegye	30 fillér
Tanuló és gyermekjegy közös vetkőzőben	20 fillér
Lepedő	14 fillér
Kis lepedő (gyermeknek)	10 fillér
Törülköző	6 fillér
Férfiuszoruha	6 fillér
Nőiuszoruha	10 fillér
Gyermekuszoruha	6 fillér
Fürdőkalap	6 fillér

Jegyek kizárólag a fürdőpénztárnál kaphatók.

Non quis, sed quid?

1653. sz. a. küldetett szét a napokban a székesfehérvári egyházmegye papságának nyugdíjszabályzat tervezete, hogy ahhoz a lelkeskedő papság is hozzájáruljon s a legközelebb őszi kerületi gyűléseken azt tizzetesen megvitathassa. Csak a jó ügy érdekében levőnek tartom, ha egyes dolgokra már az őszi gyűlések előtt felhívom a lelkeskedő papság figyelmét, s így módot és alkalmat nyujtok arra, hogy egyes pontok egész nyiltan tárgyalhatók s az esetleges tévedések, vagy félreértések már eleve kiigazíthatók legyenek.

Én részemről a következő szerény, de őszinte megjegyzéseket fűzném a tervezethez: A 4. §-nak azon részét, mely szerint: „*pótlékban csak azon nyugdíjasok részesülnek, kiket az egyházmegyei papság szavazatlóbsággal arra érdemesnek ítélt,*” nem fogadnám el. Miért? Sajnos, de való, hogy az egyházmegyei papság jó része egymást még csak „*látásból*” sem ismeri s így képtelen helyesen megítélni azt, vajjon valaki pótlékra érdemes-e, vagy arra szüksége van-e, vagy sem? Igen sok esetben még az ismerősök is teljesen téves és ferde nézeteket vallanak egymásról, s nagyon tévesen ítélik meg egyesek vagyoni körülményeit, vagy a látszat után indulva azok erkölcsi életét, papi karakterét stb. Ez a pont így elfogadva, személyeskedésekre, egyenet-

lenségekre, esetleg — *sumus homines fragiles* — csunya korteskedésekre, vagy éppen nem kívánandó kapacitásokra vezethet, különösen, mikor egy hosszú élet munkájában kifáradt, érdemteljes férfiu anyagi elismerését esetleg egészen ifju emberek itéletétől kell féltünk, kik — valljuk be őszintén — sok esetben bizony-bizony tévesen ítélik meg az idősebbeknek — bizonyos dolgokban a pastoralis prudentia-diktálta tartózkodását. Ez a pont így elfogadva, arra kényszeríthet egyeseket, hogy az egész egyházmegye előtt feltárják esetleg eladdig gondosan eltitkolt szomorú anyagi helyzetüket s a koldulás egy nemélevet kérjenek szájalmat, majd segélyt.

S éppen ezért, bármily tisztelettel viseltessem is a jóakaró szándék iránt, mely az egyházmegye papságát ezen a téren is jogokkal kívánja felruházni, én részemről szivesen lemondanék e jogról az egyházmegyei hatóság, helyesebben mindnyájunk édes atyja, a jóakaró főpásztor javára.

Már az a gyermeki viszony, mely minket hozzáfűz, arra készlet, hogy nyugodjunk meg az ő legbölcsebb intézkedéseiben ezen a téren is. Ipsum posuit Spiritus S. regere Ecclesiam Dei. S ő mindenestre nagyobb mértékben bírja a Szentlélek felvilágosító kegyelmét e tekintetben is, s kevesebb elfogultsággal, szélesebb látókörrrel s több szeretettel képes intézkedni, mint ezt mi tehetnénk. Az ő kezébe futnak össze az egész egyházmegye szálai; előtte nem lehet titok egyik papjának sem akár anyagi szüksége, akár erkölcsi érdeme a pótlékokat illetőleg.

Csak azt az egy esetet köiném ki, ha esetleg akár téves információ, hatalmas protekció, egyéni rokonszenv vagy bármily más oknál fogva a püspöki kegy olyan nyugdíjast tüntetni ki pótlékkal, kit az egész egyházmegye arra érdemtelennek ítélt, felemelhesük tiltakozó, illetve kérő szavunkat s módot nyerünk arra, hogy az egyházmegyei hatóság a szükséghez képest felvilágosíttassék.

Természetesen ugyanily értelemben lenne módosítandó az 5. §-nak ide vonatkozó része is. Én részemről nem kívánok bírāja lenni az én szerencsétlen testvéremnek.

A 6. §. utolsó bekezdését meg éppen nem fogadnám el még abban az esetben sem, ha az egyházmegyei papság rendelkezne a pótlékok fölött. Az 1 $\frac{1}{2}$ -os önkényt megajánlott járulék elég bizonyíték a mi testvéri szeretetünkről egyrészt, másrészt elég terhet ró a különben is száz és egy oldalról igénybe vett papságra. Nem fogadhatom el tehát, hogy ezt a papságot, a kegyalapítványi papságot még újból, önkényt megadóztathassa. Ha a nyugdíjasok nagy száma miatt a nyugdíjak és pótlékokra befolyt összeg nem elég, úgy az egyházmegyei hatóság a szükség tartamára inkább szállítsa le, vagy vonja meg akár teljesen a pótlékokat az egyes nyugdíjasoktól, de ne kívánjon újabb megadóztatást.

A 7. §-hoz hozzátenném, hogy a nyugdíj-járulékok beszedése mindig a koronák alkalmával, nyilvánosan történjék.

Végül, minthogy a kongrua — összeírás — mint az általánosan tudva van, a legtöbb helyen nem felel meg a tényleges állapotnak, ez alkalmossal is hangoztatni kívánám, hogy azal, hogy ezen összeírás a nyugdíj-járulékok alapjául elfogadjuk, még nem tekintjük magát az összeírás végérvényesnek s egy esetleg bekövetkezendő kongrua-megváltás alkalmával fentartani kívánjuk a jogot, hogy annak kiigazítása, illetve helyesbítése iránt felszólalhassunk.